وەفای کام سەردەم ؟ کامە وەفا؟

بۆ کاک بارام فەرشی و" ناخۆش خەوەریّ" !
پرسیبوت ئاخۆ وەفای شاعیرم لەبیرە؟
بەڵێ لەبیرمە.
بەلام نەتپرسیبوو وەفای کام سەردەم ؟ کامە وەفا؟ ئەو وەفا شاعیرەگەنجە بۆکانییە کە خەڵاتی ناسکخەیاڵیی لاوانی سەردەمی خۆی لەوڵاتی هیندی چەند سەت ملیۆنی بۆ ناردرا؟ ئەگەر ئەو وەفایەت مەبەست بیّ؟ بەڵێ لەبیرمە.
زانایەک گوتی: تەمەن ئاوی چۆمە ، دێ و دەروا. بەڵێ تەمەنی لاویی وەفا و مێرمنداڵی خۆمم لەیادە. بیری منداڵیی تیژە. لە 43 ساڵ لەمەو بەرەوە بەرەو سەردەمی منداڵیی خۆم دەگەڕێمەوە. برا زیتەڵە، قسەخۆشە، خۆش مەشرەفەکەی هاوتەمەن و هاوکلاس و هاوگەڕەک و هاوڕێم بوو. ماڵەکەیان لە گەڕەکی حەمامی کۆن بەرەو ئاشی خانم لە تەنیشتی ماڵی مامۆستا شێخ حەسەنی کازمیی بوو. دوو ماڵ بە تەنیشتی یەکترەوە. یەکیان ماڵێکی گەورەی پڕ لە هەرا و هاتوچۆی ورد و درشت روگرژ، منداڵ چاو بە فرمێسک و گەورەپیاوی غەزریو و دەستوەشێن و بەسام کە من لێیان دەترسام. حەوشەکەی ئەو ماڵە چەشنی گۆرستانێک بوو بە تاتەبەردی درێژ وکانیاوێ لە ئاو و قەوزە تەژی و چەند شۆڕەبی کە قوتابییەکانی مامۆستا شێخ حەسەن کازمیی لە ئێوارانی هاوینە وەرزدا لە بنیان رۆدەنیشتن و بە دەنگی بەرز ئەلف و بێیان هاوار دەکرد. یەکەم جار لەبەر دەمی ئەو ماڵە گوێم لە وتەی پیاوێک بوو کە دەستی منداڵەکەی بەدەستەوە و بەزۆر لە دەرکەی کراوەی ماڵی مامۆستای دەپەستاوت و دەیگوت: "پێم گوتووە گۆشتەکەت هی ئەوە و ئێسکی جەندەکت هی من." کوریژگەش هاواری دەکرد:" باوکە! لێم گەڕێ با نەچم، وانەکەم نەنووسیوە ، لێیدەترسم، لێمدەدا، ناچم." ئەو کاتە، دڵم کەوتە لەرزین. زۆرجار مامۆستا لە قوتابخانەی قەڵای سەردار کە لەوێ " نازم" بوو بە قامچییەکەی سەروگوێلاکی تێکدەبوومەوە... کاتێ کە باوکی کوریژگە بە توورەیییەوە گوتی: "بە مامۆستام گووتووە گۆشتەکەت بۆ ئەو و ئێسکەکەت بۆ منە،" دڵم داخورپا. هاواری کوریژگەکەم لەژێر قامچی مامۆستادا کە بیست، وەکو ژێی کەوان وێک هاتم و چەشنی دارێک بە پێوە رووخام. لەو رۆژەوە لەو ماڵەو لەدەرگاکەی و لە گمەگمی کۆتری سەربان و تەنانەت جریوەجریوی چۆلەکەی بن گوێسوانەی ماڵەکەی مامۆستا و لە قەڵافەتی بەخۆف و زەبەلاحی دەترسام. ئێستاش کە بیر لە مامۆستا و قامچییەکەی دەکەمەوە بە خۆم نییە وەکو مەلێکی باشوو لێدراو هەراسان بۆ حەشارگەیەک دەگەڕێم خۆی تێپەستێوم.
بەڵام بۆنی گوڵی یاسەمەنی ماڵەکەی تەنیشتی ماڵی مامۆستا شێخ حەسەن، خەوی پشیلە بەڵەک و بێچوەکانی لە بن سێبەری دارە یاسەمەن و لە داوێنی دوو سێ دێراو سووسەمبەر و رەشەرێحانە و زۆربڵەیی پۆلێک چۆلەکە کە خۆیان بۆشەڕە دەندووکێی پۆلێکی دیکە ئامادە دەکرد وەکو گوڵمێخ لەبەر دەمی دەرگاکە دایاندەکوتام . ئەو پاژە، ماڵی میرزا عەبدوڵلای خەیات ، میرزا عەبدوللای سوڵتانی بۆکانی بوو. دوو داری یاسەمەنی ئەو ماڵە کە سروشت پێی ئەسپاردبوون بۆنی خۆشیان بە هەوادا برەتێنن، منێ خولیای بۆنی خۆش و جیهانی سرت و خورتی پاساری و سەیری خۆشەویستیی پشیلەو بێچوەکانی و دیداری کوڕە گچکەی برادەر و هاڤاڵم لەو ماڵە ، بەرەو ئەو کۆڵانە کە سەرەرێی هەموان بۆ بازار و حەوزەگەورەبوو رکێش دەکرد.

له نێو خەڵکدا باو بوو، منیش بیستبوم و دەگوترا: میرزا عەوڵای خەیات، باوی قورئان لەسنگی وەفا و ئەنوەر بە ئاوی ئەوینی نیشتمان و بۆنی گوڵە یاسەمەنی حەوشەکەی خۆی، دەستنوێژ هەڵدەگرێ. لەساڵانی دووریی لەوڵات، لەزمانی ئەنوەری توێژەر و زانای ئەدەب و مێژوو، بیستم کە میرزا عەبدوڵڵا بە بیستنی شێعرەکەی حەیدەربابای شەهریار وەکو مەولەوی تاوەگوێزی بە خوێندنەوەی نامەی شێخەکەی جەزمە گرتوویە، فرمێسکەکانی بە گۆنایدا شۆڕ بووتەوە وبووە بە شەمێکی داگیرساو و نەرم نەرم تواوەتەوە. ئەو کاتەم لەبیرە کە بە روخسارێکی مات و زەردەخەنەیەکی کاڵ و خەمێکی هەڵکورماو لە چاویدا بەلەز بە کۆڵانەکەدا بەرەو شەقام و دووکانەکەی تێدەپەڕی.

وەفای شاعیر، کاکەی ئەنوەری ئەو کات و شاعیر ونووسەر و مێژووناسی ئەمرۆ و دوو خوشکەلێی ئەو دووبرایە ، بەرهەمی ژینی ئامینەخان(ئاخر وشەی هەر دۆعا و هاوار و نیاز و پارانەوەیەک لە خوا) و میرزا عەبدوڵڵای بەهەست و پاکرەوشت لەو ماڵە پچووکەدا خەملی. ئەو ماڵە پیرۆزە، یەکەم قوتابخانەی ژینی چوار زارۆک بوو کە بە تریفەی ئەوین تەنرا بوو.

وەفای شاعیر لە خەیالخانەی خۆیدا لەگەڵ پەپوولە و پەرەسێلکە،کیژە بۆکانی، گلۆک و کانیاوان ژیا تا باری گرانی ژین، پشتی چەماند و ناچارما جیهانی هورم ، رەنگ و تیشک بەجێبێڵێ. بەڵێ ناچاربوو لە جیهانی پەپوولە و پەرەسێلکە، تریفە، بۆنی یاسەمەن و باران روو وەرگێرێ و نابەڵەد و ناشارەزا لە خوارەکەو پێچەکە و گەڕ و فێڵی شەڕی بێبرانەوەی شەڕگەی بازرگانان بخزی. لەو شەڕگەیەدا بۆ وەفا جێیەک بۆ پاراوکردنی گوڵەگەنم و هەڵمژنی بۆنی مێخەک و بیستنی قاسپەی کەو و بەسەرهاتی زین و مەم نەبوو. لەو مەیدانەدا تا چاو هەتەر دەکا تەلبەند و قەڵغان و شمشیر و کەلاکی تازەی شەڕکەرانی پەککەوتە و ماندووی وڕێنەکەری تێشکاوی روو لە رۆژاوایە کە ونەوز –دەدەن، مچووڕک لە لەشیاندا هەڵکورماوە و بۆ برووکە هێز و هەستانێکی دیکە دەکرووزێنەوە. پەپولە و پەرەسێلکە مەگەر لەتاریکایی شەودا بە ئاسمانی ئەو مەیدانەدابفڕن. ئێرە جێی وەفا نەبوو. هەموو رۆژێ لێرە کارەسات نوێ دەبێتەوە. وەفاش وەکوو هەموو دەست و دڵ پاکان لەو شەڕگەیەدا نەتوانای شەڕی بوو نەزمانی ئەو بازارەی دەزانی هەر بۆیە تێشکا. وەفا لێرە بیانی بوو. وڵاتی بیروهۆش و هەستی داگیرکرابوو. لێرە کولێرە شەکریی شێعرەکانی کڕیاری نەبوو. شێعرەکانی ئەو بە زمانێک نووسرابوون کە بازارچییەکان تێینەدەگەیشتن. وەفا لەو گرتووخانەیەدا مایەوە و هەستی ناسک و خەیاڵی بەرزەفری لە ڕکەی سنگیداهەڵپرووکا . وەفالە ئاخرساڵەکانی ژینیدا وەکو خۆم بە ئازاری دڵی بە کوڵییەوە گرفتار بوو. لەهەموو ساڵەکانی دەربەدەری چاوەروانی گەرانەوەی وەفا بۆ جیهانی شێعرە تەر و ناسکەکانی و سکاڵای دڵ و گۆرانی دیمەنی ناڵەشکێنە و گومبەزی سەردار و ئاوی خورێنک و هەڵاڵە برایمەی شاخانی بووم. ئێستا گڕی شەمی وجودی بە بای پاییز دامرکاوە. بەڵام کێ دەڵێ لە سەرەبەهاردا نابێتە گوڵە گەزیزە و لە داوێنی ناڵەشکێنە سەر هەڵناداتەوە یان لەگەڵ بۆنی گوڵی یاسەمەن و جریوەی چۆلەکە و گمەگمی کۆتری گوێسوانەکەی مامۆستاشێخ حەسەنی رەحمەتی و ئاوی خوڕێنکی حەوزەگەورە بەرەو ماڵە قورینەکەی سەردەمی منداڵیی ئەنوەر ناگەرێتەوە؟

حەسەن ئەیوب زادە

27.11.2005 **هولەند**